

SZABOLCS.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Kiadó-tulajdonos: a „szabolcsmező” lapkiadó-társulat.*

Előfizetési árak:
 Egész évre . . . . . 4 frt.
 Félévre . . . . . 2 frt.
 Negyedévre . . . . . 1 frt.

Szerkesztői iroda, hová a lap szállama részét tartozó küldemények intézendők: **Szt.-Mihályi utca Sütő-ház.**

Börmentetlen levelek csak ismert kezék ből fogadottak el.
 A kéziratok nem adtnak vissza.

Kiadó-hivatal.
 Hová az előfizetési pénzek, a lapba szánt hirdetések és felszólamlások küldendők: **Nagyter 136. sz. a.**

Hirdetési díjak:
 Minden 5 levélből álló egyezri hirdetés 3 kr. többszörrel 4 kr.
 Terjedelmes hirdetések többszöri beiktatása, kedvezőbb feltételek alatt eszközölhető.

Minden egyes beiktatás után kincstári illeték 30 kr.

A nyílt-terben minden három hasábon garanti-sor díja 20 kr.

Az előfizetők a hirdetések megszüntetésénél, 20-nyi kedvezményben részesülnek.

A leány-nevelés ügye megyénkben. *)

(Vége)

(thy.) Elmondván és megbeszélvén a leánynevelés ügyének állását, hibáit és tévedéseit; s feltüntetvén egy rendszeres leánynevelésnek szükségességét; hátra van még rámutatni azon módokra és eszközökre, melyeknek segítségével egy korszerű leánynevelésnek megyénkben leendő felállítására elérhető volna.

Mínthogy pedig én, a leánynevelődtől, minden más társadalmi humanitáskus intézménynél, fontosabbnak és szükségesebbnek tartom; nagyon természetes, hogy a lehető legnagyobb gyorsasággal ohajtanám megnyitni azt megyénkben; tehát a kivitel módokat közül is azt kell választanom, mely nézetem szerint leginkább célhoz vezet.

Mínthogy továbbá ma csak az a leánynevelde felelhet meg egy a kor, mint hazai társadalmi viszonyainak követelményeinek, amely irányára és szellemére nézve, minden melles tekintélyek és intézmények befolyásától ment és szabad, tehát a tanügyi törvényeket kivéve, minden más ráhatástól független állást foglal el saját körében.

Nem lehet például ama felállítandó leánynevelde felekezeti színezetű semmi esetben.

Vajha egyetlen, felekezeti tanintézet sem volna hazánkban. Vajha minél több közös iskolában taníthatatnánk gyermekeinket, mint akik nem csak egy Istennek egyaránt szeretett gyermekei, de egy és ugyanazon hazánknak szülőttei is, akiknek ugy erkölcsi, mint politikai tekintetekben testvérekül kellene egymást tekinteniök.

Nem lehet tehát a felállítandó megyei leánynevelde először, felekezeti.

Hogy mily kevés üdvös eredményt mutatnak fel a magántermészetű nevelőintézetek mindenütt hazánkban, ugy hiszem ezt részént már elég bőven kifejtém eddigi evonatkozatu czikkeimben, részént minden értelmes és gondolkozó fő maga is átláthatja.

Nem lehet tehát a felállítandó megyei leánynevelde másodsor, magántermészetű.

Ha azt akarjuk, hogy leánynevelésünkben korszerű, rendszeres és rendeltetészerű nevelésben részesüljenek leánygyermekaink, szükséges hogy az felekezeten kívüli, közös és nyilvános legyen.

Főlöszleg is talán mondanom, hogy midőn rendszeres leánynevelésről beszélünk, akkor nem fel, hanem egész, vagyis felső leánynevelésről értek, ahol mindazon tantárgyak előadassanak, melyek szükségességet arra, hogy az abból kilépett növendék-leánykák teljesen megfeleljenek azon hivatásnak, melyet részükre a gondviselés előírt és betöltésük azon tért a családban, melybe lependnek.

A felállítandó megyei leánynevelde belső szervezetével tehát készen volnunk, legalább főbb vonásaiban.

Hátra van még a legfontosabb, t. i. a nevelde alapjának előteremtése.

Van közelünkben két oly leánynevelde, melyeknek szervezete némileg irányt adhat nekünk is; egyik a debreczeni, másik a miskolci ref. egyházkerületi leánynevelde. Mindkettő az illető superintendenciák főfelügyele, védnöksége és rendelkezése alatt áll. Mínthogy ez intézetek felekezeti, tehát velük csakis annyiban foglalkozom ezuttal, amennyiben alapjukat figyelmem tárgyává teszem. Mindkét intézetnek helyiséget ad a superintendencia s ezen kívül a szükséges tüzi fával látja el az igazgatóságot. Az igazgatót és tantereket fizetik a növendékek által befizetett tandíjából. És amint a gyakorlat mutatja, ez intézetek fenntartásukra megalkotják.

Most azon kérdésre kell feleletet keresnünk, hogy ki, vagy minő testület álljon nálunk a leánynevelde élére? ki, vagy melyik erkölcsi testület felügyelje, védnöksége alatt álljon az?

Szerintem, ha a fentebb elmondott nézeteket elfogadjuk, okvetlen oly testület kezébe kell letenni amaz intézet sorsát, mely teljes biztosítékot nyújt arra nézve, hogy amaz intézet felekezeten kívüli, közös jellegű felváltást tartandó.

Kiben és hol találhatnánk fel inkább e garantált másban és másutt, ha nem a megyehatóság, a megyei bizottságban!?

Igen a megyei bizottságnak kell ez ügyet felkarolni, módot és eszközöket nyújtani a nagy közönségnek, hogy eme égetően fontos kérdés megoldásáért a megyei leánynevelde mielőbb felállíttassék, megüjtíttassék és átadassék nemes rendeltetésének.

Ha vannak a külföldön sőt hazánkban is megyei és városi színházak, megyei és városi árvaházak, megyei és városi tanintézetek, megyei és városi kórházak mint épen nálunk is; miért ne lehetne megyei leánynevelde is?

Nagyon is kell, és csak is ily leányneveldek felelnének meg ama várakozásnak, amely ma hozzájuk van kötve.

Én lelkemből megvagyok győződve, hogy szabolcsmegyei lelkessége, a megyei bizottság, a lelkesedés legmelegebb érzelmeivel álland ez ügy élére s mindent elkövet, hogy nemzeti köznevelődésünk és életünk eme hatalmas és igen fontos feltétele, egy rendszeres 8 osztályú leánynevelde, megyénkben mielőbb életre hívassék és megállapíttassék.

Ami magát a kivitel módokat illeti, azokat el fogja készíteni majd, a megyei bizottság, és ezéla kiküldendő bizottság, mely bizottságnak vallásfelekezeti tekintetben természetesen vegyesnek és nagyrészből szakfőlektől állónak kell lennie, ha mindjárt a szakfőlektől néhányra nem is volna tagja a megyei bizottságnak.

Most tehát nincs egyéb hátra, mint

hogy üljön össze néhány lelkes egyén; kérszítsenek egy emlékiratot a leánynevelde érdekében; nyujtsák azt be a megyei bizottságnak. A megyei bizottság azután határozzon, és intézkedjen a további teendők iránt.

Ime az eszme ki van mondva, meg van beszélve minden oldalról; csak testet kell neki adni, hogy szerves egész legyen s mint ilyen megkezdhesse működését.

Nyiregyháza, novemberhó 14.

Ha a természetben a nap leáldozik és a földre a sötétség t. rjeszti ki szárnyait; minden élő igyekszik vagy alomra hajtani fejét, vagy világosságot teremteni maga körül; mert ahol a világosság, ott az élet!

Ez a testi, — az anyagi világ követelménye a természetnél.

Egészen más a szellemi élet. Ennek munkásságában nincs álomidő, nincs pihenés; a lélek munkássága folytonos, örökké tartó, miként a lélek maga.

Ebből kifolyólag a léleknek minél több és erősebb világosságra van szüksége.

Jaj annak a léleknek, amely a sötétben munkálkodik, érve a lelki sötétséget, — a tudatlanságot; nincs annak munkájában köszönet; a lelki sötétség, minden rossz eszelkedésnek okforrása.

Innétt van, hogy minden emberbarát oda igyekszik hatni, hogy a művelődés minél nagyobb terjedelmét nyerjen. Iskolák, könyvek, újságok, olvasó-körök, mind egy-egy központja a szellemi világosságnak, ahonnan szétbordva annak szikráit, szelbstíjűk annak terjedelmét s hullóinai a gyűrűzetek mind nagyobb-nagyobb köröket fognak vetni idővel, ha azt folytonosan mozgásban tartjuk.

Mellőzve minden más közeget a világosság terjesztésének, egyedül a városunkban még létező „polgári olvasó-egyletről” kívánok egy-mást elmondani a t. olvasó-közönségnek. E pár szavam leginkább városunk összes polgárságához leendő intézve, akik vajha valamennyien meghallanák azt!

Midőn e „polgári olvasó-egylet”-et 1867-ik évben, több lelkes és a szellemi világosság terjesztésében fáradságtalanul működő ügybarát létre hozta, oly gyorsan indult virágzásnak, hogy méltán köthették a legszebb reményeket annak létélére.

Ha egész éven keresztül femállása valóban áldásos is volt városunkra.

A polgárság fő gyűlőhelye volt az mindig, ahol a kölcsönös eszmecserék folytán, az elme éledesett; a hírlapok és könyvek olvasása által a hasznos ismeretek gyarapodtak. Szóval a szellemi világosság mind messzebb-messzebb terjedt a polgárság szellem-világában. E világosság terjedése, nagyon természetesen az anyagi haladást is előidézte. Az olvasás ismeretvágyát keltet majd egy, majd más munkakör, vagy intézet iránt így alakult meg nálunk az „Iparbank”, így a „Népbank” stb. stb. Ez egyletek a felnőtteknek, nem vasárnap, de életiskolájuk volt. Az értelmi világlagosodás út diadalt az utolsó országos képviselő választásnál is Nyiregyháza.

Avagy nem jólesett-e bármelyikünknek is, ha a napi fáradságos munka mellől felkelve, testünknek egy kis esendes mozgást és pihenést szerzedök, nem voltunk kénytelenek korcsmába menni, ahol amellet hogy kerszeményű nagyrészt elköltjük, még szellemileg és erkölcsileg is inkább sülédnek, mint emelkedünk; hanem emelhetünk és emelhetünk meg ma is

*) Lásd a „Szabolcs” 39-40- és 41-ik számait.

A magyar ipar életkérdése.

Volt idő, midőn botránkozással fogadták az előrelátók ama meggyőződését, hogy a magyar ipar épen abban találja hátramaradásának legfőbb okát, mert a magyar nemzetből nem lehet kiirtani azt a megcsontodott képzelődést, amely minden egyes tagjában azonnal nyilatkozik, mihelyt egy kissé fölebb emelkedett, mint társai.

Hogy mit képez magáról olyankor amaz egyes, azt csak ő tudja. Annyi azonban mégis határozottan tudja van mindnyájuk előtt, hogy ama képzelődést a rang-kór idézi elő.

És így a rang-kór az, mely a magyar ipart földhöz sújtja. Nagyon sajtószzerű, hogy a magyar társadalmi élet ezt mindaddig nem vette észre, vagy legalább észrevenni nem akarta.

Egyes gyöngyök föl-föl ütődnek a társadalmi élet habjaiból is, melyek a nemzeti genius ama kinövésére gyógyító balsamként akarnak hatni; azonban méltó fájdalommal kell tapasztalunk, hogy általános elfogadásban, alkalmazásban nem részesülnek. Értsem Gregus Ágost indítványát, mely a borszéki fürdőben általános tetszéssel fogadtatott.

A czimirtó szövetség, bármiként magyarízzuk hasznát vagy haszontalanságát, egyben mégis rendkívüli hatással lehetne a nemzeti közszellemre. Hogy e hatás nem haszontalan, hanem a legfelsőbb fokban hasznos, főleg azáltal bizonyítható be, ha tekintjük jelenlegi állását az iparnak hazánkban.

Kétségtelen ugyanis, hogy a magyar ipar nem fogad kebelébe magasabb művelt-

ségű ifjakat. Helyesebben, nem lépnek a magyar iparos pályára oly magyar ifjak, akik ha egyszer felsőbb iskolákat látogattak, ez alapon oly pályát is választhatnak, melyen két három év alatt a tekintetes czimhez juthatnak, s van reményük, hogy egykoron még nagyságosoknak is czimetzethetnek.

Ez mind szép volna, ha csak úgy tekintenők a dolgot, mint képet a róka, mignem arra a gondolatra jött, hogy a kép tulsó oldalának mibenlétéről is szerezzen magának felfogást.

Addig ugyanis, míg csak egyoldalulag ítéljük a dolgot, magunk is azt mondjuk, hogy ama kép felettebb esinos; de ha megfordítjuk: azt tapasztaljuk, hogy tülről semmi sincs, amiben kedvünket találókn, ami tetszésünket megnyerné.

Igy vagyunk azzal is, ha helyeseljük a magasabb törekvéseket, de nem gondoljuk meg, hogyha mindenütt s mindenkire, még a legalsóbb rendü tehetségekre nézve is, ugyanazt ítéljük, akkor azon társadalmi csatornák, melyekből a legelőtöbb elemek szivárognak a nemzet felvirágoztatására, teljesen paragon fognak hagyatni s ezáltal azon csatornák majdnem egészen elvesztik az életető tápot magukból, mely a nemzet javán volna munkálendő. Paragon hagyatván ugyanis e tér a nemzet által, elfoglalják más idegen nemzetek a működés terét, melyen nem azon nemzet javát tekintendik főcélnek, melynek kenyérét eszik, hanem egy másikét, tudniillik azét, amelytől saját javukért elszakadtak. De nemcsak ezt teszik, hanem, mint elég fényesen igazolja a mindennapi tapasztalás, erejüktől kitelhetőleg vannak, hogy magukat a kenyéradó

nemzet fölé tolják. Fájdalmas tapasztalás ez, de utolsó izzig igaz.

Egy szóval, igen sok a visszaélés, melyel épen azért kell nyomorl-nyomra találkoznunk, mert magunk vagyunk a hibások; mert magunk nem bocsátjuk gyermekeinket a magyar ipar fejlesztésére, felvirágoztatására. Pedig meg lehetünk győződve, hogy a magyar ipar mindaddig nem lesz visszaadva önmagának, míg teljes hitelt nem adunk annak, hogy a magyar halálós ellensége csak egy, s ez: a czim-kór. Hogy miért? láttuk föntebb, és így csak egy a kellék, hogy a magyar ipar valóságilag magyar legyen s tiszta értelemben nemzeti iparrá váljék, s ez egy lényeges, habár csak kezdeményező kellék: a divatossá válni kezdő czim-irtó szövetség minél szelebb körben terjesztése. Mert ha ennek közvetítése folytán kihál a nemzetből a sok excellentiás, eminentiás, nagyságos, méltóságos, nemzeti, tekintetes stb. megnevezés: ki fog halmi velük együtt a nemzeti közszellem egyik legértékesebb fattyó-hajtása, a rang-, a czimkór. Ekkor érzük meg azt, hogy ezrivel fog csödülni a magyar ifjuság a magyar iparos pályára, s egy huszad alatt vissza lesz adva a magyar ipar önmagának.

Z. S. K.

Szerkesztői levéltáska.

— L.—y urnak K-Várdán. Mint a mai számból méltóztatik látni, a szives közleményt adjuk. Folytatását párnak által kérjük. Egyéb, érdekes apróságot is örömmel fogadunk és közlünk.

— G. P. urnak Eperjeske. A kérdéses levélnek színet sem láttuk. Becces leveleit tessék bérmentetlenül küldeni; szívesen kiváltjuk.

Felelős szerkesztő: K. Kmety István.

HIRDETÉSEK.

Szatmári kereskedelmi és iparbank.

Alulirt igazgató tanács a szatmári kereskedelmi és iparbank részvényesit f. évi novemberhó 23-án d. e. 9 órakor az intézet helyiségeiben Keresztes András 23. sz. házánál tartandó rendkívüli közgyűlésre ezenel tisztelettel meghívja.

E közgyűlés tárgyai:

1-ször. A számvizsgáló bizottság kiegészítése.

2-ször. Az alapszabályok némely szakaszainak szükségessé vált módosításai.

3-ször. Az igazgató tanács kiegészítése iránti intézkedés.

A részvényesek figyelmébe hozatik, hogy azon részvényesek, kik meghatalmazottak által kívánják magukat a közgyűlésen képviseltetni, a meghatalmazottaknak megbízó leveleit a gyűlés megkezdése előtt az ügyvezetéségnél tartoznak bemutatni.

Szatmár, 1873. októberhó 31.

Az igazgató tanács.

540. szhoz.

Árlejtési hirdetmény.

A tarzali rom. kath. templom és torony helyreállítása végett alulirt hivatal helyiségében folyó hó 21-én délelőtt 10 órakor árlejtés fog tartatni.

A felsőbb helyen megállapított költség 1438 frt 93¹/₂kr-ra fog kikiáltatni.

A helyreállításra vonatkozó költségvetés alulirt hivatal helyiségében a hivatalos órákban megtekinthető.

Tokaj, 1873. novemberhó 7.

M. k. urad. gazd. hivatal.

8671. sz.
1873.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó a polg. tk. rdt. 403. §-a értelmében ezenel közhírré teszi, hogy a nyiregyházi tekintetes kir. járás-bíróság 4175 sz. végzése által, Zieherman Mihály kótai lakos ellen Grümberger Adolf nyiregyházi lakos részére 476 frt 88 kr követelés végett elrendelt biztosítási végrehajtás folytán bíróság lefoglalt, s 290 fitra becsült réz edények, egy palaczk, 3 tányér és egy finomított álló ingóságok nyilvános árverés után eladandók, minek a helyszínén, vagyis Nyiregyháza Polster Dávid lakásában leendő eszközzésére, határidővel 1873-ik évi novemberhó 19-ik napjának délelőtti 10 órája kitűzött, melyhez a venniszándékozók ezenel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érdekllett ingóságok emez árverésen, a polg. tk. rdt. 406 §-a szerint, szükség esetében becsáron alul is eladatni fognak.

Kelt Nyiregyháza, 1873. szept. 4.

Horváth Márton

kiküldött bírósági végrehajtó.

Eladó ház.

(3-3)

A szentmihályi-utczában levő 299-ik számú ház, mely 2 külön lakásból áll, akár egészben, akár részben eladó.

Értekezhetni a szerkesztőségnél.

Eladó házhelyek.

Az Éralatti I. szakaszbeli kerteknek, egy részről a szentmihályi-utca felé eső, más részről a széna-piacz felé terjedő szöglete, öt házhelyül — mintegy 480 □ öllel 1 házhely — örök áron szabad kézből eladó.

Bővebb felvilágosítást nyerhetni, a városi házipénztári irodában.

(3-3)

Pályázat.

Az 1874-ik évi január 1-én N-Kállóban megnyitandó szabolesmgei közkorház gondnoki 800 frt. évi fizetéssel díjazott álmórása pályázat nyitattik. A folyamodványok az e szakbeli jártasságot igazoló okmányok csatolásával folyóhó 23-ig a megye alispánjához beadandók.

Nagy-Kálló 1873. november 5.

A kórházi választmány.

Kiadó szoba.

Egy butorozott szoba a körtvély-utczában 649. h. sz. a.

bérbe kiadó.

(3-1)

Bérbeadó ház.

A szarvasutczai 8-dik számú házban, egy kis külön bejárattal nyíló butorozott szoba bármely napon bérbe kiadó.

Értekezhetni a tulajdonosnál

özvegy Ivezda Sámuelnével.

Kiadó lakás.

Draskóczy Sámuel udvarában egy külön lakosztály bármely perczben bérebe vehető.

(3-1)

Értekezhetni a tulajdonosnál.